

Stichting Familiearchief De Clercq

Nieuwsbrief

Nr. 12, December 1999

Aan de Stichters en Donateurs,

Waarde familieleden,

Wij staan op het punt een nieuwe eeuw, een nieuw millenium in te gaan. Voor velen is dit een reden om vooruit te zien én terug te blikken. Het stichtingsbestuur doet dat ook, zij het slechts kort. Wat betreft de toekomst wordt nagedacht of de Stichting Familiearchief De Clercq een eigen homepage zal opzetten. Tenslotte moet ook een familiestichting met haar tijd mee en via het internet kan een veel groter publiek worden bereikt. Weest u echter gerust, de vertrouwde nieuwsbrief zal door die moderne technologieën zeker niet verdwijnen.

Terugblikkend kan het bestuur terugzien op ruim zeven jaar, waarin belangrijke zaken tot stand zijn gebracht. Als meest recente hoogpunt ligt natuurlijk de bijzonder geslaagde familiedag, in augustus dit jaar, ons nog vers in het geheugen. Een verslag hiervan vindt u elders in deze nieuwsbrief.

Zeer succesvol is ook het inmiddels langlopende onderzoek naar onze vroegste voorouders in Vlaanderen gebleken. In dit nummer kunt u lezen dat de speurtocht naar de oudste stamvader heeft uitgewezen dat deze woonde en werkte in een klein Vlaams plaatsje en dat hij moet zijn overleden vóór 1396. U ziet: zowel in de huidige tijd als aangaande het verleden worden honderdjaartallen doorbroken.

Het stichtingsbestuur wenst u fijne feestdagen en een goed en gezond 2000!

Deze nieuwsbrief bevat de volgende bijdragen:

1. Mutaties en aanvullingen Familieboek 1992
2. Adreswijzigingen
3. Familiedag 1999
4. Schenkingen aan de familiestichting
5. Onderzoek in Vlaanderen
6. Biografie Willem de Clercq is verschenen
7. Signalementen
8. Nieuwe bestuursleden stellen zich voor

1. Mutaties en aanvullingen Familieboek 1992

Geboren:

- p. 8: **Feyna Suzanna Liselotte de Clercq**, geb. De Olmenhorst, Lisserbroek 24 mei 1999, dr. van Florian [XVIa.3] en Rosalia Maria Frederica van der Ham
- p. 21: **Thijs Paul de Clercq**, geb. Den Haag 31 jan. 1999, zn. van Lucas [XVj.3] en Maria Magdalena Alfonsa Ramaekers

Getrouwd:

- p. 8: **Daniël Cyril de Clercq** [XVIa.5] tr. Amsterdam 5 nov. 1999 **Gwendolyn Meijer**, geb. Amsterdam 17 jan. 1963, dr. van Leendert Cornelis Meijer en Maria Gerardine Johanna van der Velde
- p. 9: **Willemijn Henriëtte de Clercq** [XVIc.4], tr. Poulsbo, Washington (USA) 26 sept. 1999 **William Trotter Shelton**, geb. Baltimore, Maryland (USA) 17 dec. 1966, zn. van William Trotter Shelton en Geraldine Stagner

p. 9: **Stephani de Clercq** [XVIId.1], tr. Tegernsee (Beieren) 31 juli 1999 **Bastian Karim Seidel**, geb. Libanon 11 juni 1966, zn. van Frank Ferstel en Gertrud Seidel

Overleden:

p. 8: **Maria Elizabeth de Clercq** [XVIb.1], † Haarlem 16 maart 1999

p. 10: **Emilie Maria Antoinette de Clercq** [XVc.1], wed. van Adriaan Anton Vriesendorp, † Heemstede 17 april 1999

p. 11: **Wilhelmina Cornelia van Houten**, wed. van Eduard Herman de Clercq [XVd], † Utrecht 30 juni 1999

p. 11: **Herman Adriaan de Clercq** [XVIIf], † Soest 21 december 1998

2. Adreswijzigingen

p. 9: **Peter Richard de Clercq** [XVIIe], 13 Camden Square, London NW1 9UY, Engeland

p. 21: **Lucas de Clercq** [XVj.3]: Banstraat 20, 2517 GJ Den Haag (per 24 jan. 2000)

3. Familiedag 1999

Omdat het alweer zeven jaar geleden was, dat de eerste familiedag De Clercq was georganiseerd, achtte het stichtingsbestuur het de hoogste tijd voor een vervolg. Alle familieleden werden uitgenodigd om op zondag 29 augustus 1999 bijeen te komen op 'De Olmenhorst' bij Lisserbroek, het fruitteeltbedrijf/ landgoed, dat inmiddels vijf generaties in eigendom is van de oudste tak van de familie. De animo voor deze reünie bleek groot; de respons was boven verwachting. Daarenboven waren ook de weergoden ons zeer welgezind; 29 augustus was een van de zonnigste dagen van het jaar.

Om 12 uur verzamelden zich ongeveer 60 familieleden in het charmante houten 'boshuis', recentelijk opgericht tegen een bosrand, temidden van een van de perenboomgaarden. Van de Nederlandse De Clercqen gaven zeer velen acte de présence. Uit het buitenland waren Jan de Clercq uit Zuid-Afrika en Robi de Clercq-Moni uit België overgekomen; zij waren er met hun zoons Stephan en Nicholaas, die tegenwoordig in Nederland wonen. Uit Amerika waren er Jans broers Matthijs, uit New York, en Lucas, uit Seattle, met zijn echtgenote Agna en hun kinderen Daniëlle en Casper.

Zoals op de vorige familiedag kregen de deelnemers bij binnenkomst een naamplaatje opgeplakt, met daarop aangegeven de kleur van zijn of haar tak. Deze indeling correspondeerde met de enorme stamboom die weer was opgesteld. Dit fraai stukje huiswerk, in 1992 gemaakt door wijlen Lex de Clercq, was voor de gelegenheid bijgewerkt met de actuele gegevens.

Voorzitter Steven de Clercq verwelkomde de aanwezigen en benadrukte hoezeer het bestuur zich verheugde over de grote opkomst. Ten opzichte van de vorige familiedag lag de gemiddelde leeftijd der deelnemers beduidend lager, daar in de afgelopen jaren ons diverse De Clercqen van de oudere generaties zijn ontvallen. Toch hadden zich nu vrijwel evenveel families aangemeld.

Na een korte toelichting van het dagprogramma verzamelden de familieleden zich buiten voor het maken van een groepsfoto. Hoewel dit geen eenvoudige onderneming bleek, is het onder regie van Martine de Clercq [XVj.4] goed geslaagd. Bijgesloten bij deze nieuwsbrief vindt u een eigen afdruk van haar werk.

Binnen wachtte vervolgens een lunch, die door de aanwezigen werd benut om bij te praten met oude en goede bekenden, danwel om kennis te maken met nog onbekende verwanten. Nog meer dan op de vorige familiedag vond daarbij een vermenging plaats van de verschillende takken; een teken dat de stichting succes heeft bij het nastreven van een van haar belangrijke doelstellingen: het bevorderen van de contacten tussen de familieleden.

Na de lunch werden de stoelen herschikt, zodat het woord kon worden gegeven aan drie achtereenvolgende sprekers, die elk een uitvoerig exposé gaven over hun huidige bezigheden. Het spits werd afgebeten door Florian de Clercq [XVIa.3], die als vijfde generatie De Clercq het fruitteeltbedrijf op De Olmenhorst bestiert. In zijn verhaal beschreef hij welke ontwikkelingen zich in de afgelopen jaren hier hebben

voorgedaan en hoe deze tak van de familie probeert dit waardevolle familiebezit in stand te houden en een rendabele toekomst te geven. Dit betekent dat antwoorden moeten worden gevonden op de fruittelers volstrekt onrendabele markt. Verschillende nieuwe activiteiten zijn hiervoor reeds ontplooid, over andere plannen wordt nagedacht. Het karakter van De Olmenhorst zal daarbij in toenemende mate verschuiven van agrarisch naar recreatief; het plaats bieden aan een familiedag als deze is daar een voorbeeld van.

Een ander voorbeeld van de veranderingen op het bedrijf is de vestiging van het architectenbureau FARO, van de tweede spreker Hugo de Clercq [XVI.2]. Hij en zijn partners hebben hiervoor een oude schuur omgebouwd tot een modern kantoor. Hugo zette uiteen hoe dit alles tot stand is gekomen en legde uit dat de verhuizing naar dit landelijk plekje midden in de Randstad een gelukkige keuze is gebleken. Als werk-omgeving voor de architecten zelf en als plek om tot zaken te komen met potentiële opdrachtgevers blijkt het een stimulerende lokatie. Het bedrijf floreert - wellicht mede daarom - als nooit tevoren. Ter illustratie daarvan toonde Hugo een prijswinnend ontwerp voor meerdere woningen onder één kap, te bouwen op de vinexlocatie Ypenburg, nabij Den Haag. Het ontwerp is overigens geïnspireerd op het groene houten huis op De Olmenhorst.

De laatste spreker was Willem Adriaan de Clercq [XVIe], die sprak over de totstandkoming van de biografie van zijn betovergrootvader Willem de Clercq (1794-1844), waaraan hij jaren heeft gewerkt. Elders in deze nieuwsbrief vindt u een verslag van de presentatie van het boek.

Om een indruk te geven van welke stukken er zoal bewaard worden in het archief van de stichting, was door de beheerder Daan de Clercq, met assistentie van het nieuwe bestuurslid Sarah de Clercq, een kleine tentoonstelling ingericht. Deze expositie omvatte ondermeer 'huwelijkszangen' en een tekenboek uit de 18de eeuw, een beschilderd kamerscherm van rond 1900, het 'oorkondenboek' van F.S.A. de Clercq [XIIIp, 1842-1906] en diverse (foto-)portretten. Aardig bijkomstig resultaat van de expositie is dat ze de oplossing leverde voor een klein familie vraagstuk. Een van de tentoongestelde fotoportretten was dat van Matthijs de Clercq [XIIa.8, 1836-1859] en dit bleek een reproductie te zijn van een oude en kostbare 'daguerrotype' (voorloper van de moderne fotografie) die zich bij Feyna de Clercq [XVIc.2] in Los Angeles bevindt, doch waarvan niemand meer wist wie het voorstelde. Nu kon Feyna's vader Lucas lezen dat het het portret is van de jongste zoon van

de bekende Willem de Clercq, die na een korte ziekte op slechts 23-jarige leeftijd overleed te Batavia, waar hij employé was van de factorij der Nederlandse Handelmaatschappij.

Na een kort dank- en afscheidswoord van de voorzitter werd de familiedag afgesloten. Sommige familieleden brachten aansluitend een bezoek aan de landgoedwinkel, anderen bleven nog wat napraten in het boshuis.

Het stichtingsbestuur was zelf bijzonder tevreden over deze dag en heeft uit de reacties opgemaakt dat ook de andere deelnemers deze zeer geslaagd vonden. Er is dan ook alle reden om dit evenement weer te herhalen, waarvoor ons inziens niet nogmaals zeven jaar hoeft te worden gewacht. [DCdC]

4. Schenkingen aan het familiearchief

Er zijn in het afgelopen jaar enkele belangrijke schenkingen gedaan aan het archief van onze familiestichting.

Na het overlijden van Herman Adriaan de Clercq [XVIIf], in december vorig jaar, boden zijn erfgenamen uit de nalatenschap een portret aan van Hermans grootvader, Adriaan de Clercq [XIVc, 1855-1931], geschilderd door Eduard Gerdes. Adriaan de Clercq was beherend vennoot van de Haarlemsche Bankvereniging Teding van Berkhout & De Clercq, medeopgericht door zijn oom Carel Eduard de Clercq [XIIa.7, 1832-1882]. Daarnaast was Adriaan voorzitter van de Haarlemse Kamer van Koophandel en Fabrieken (van 1912 tot 1921), commissaris van de Maatschappij tot Exploitatie van Staalwaterbronnen en mede-oprichter en bestuurder van de Vereeniging Weldadigheid naar Vermogen.

Dit portret was op de familiedag als recente aanwinst opgesteld in de kleine tentoonstelling.

Nog recenter is de schenking van enkele stukken door de familie Hingst. Aanleiding was het overlijden van mevrouw Louise Hingst-Reynvaan. Zij was de weduwe van Sam Hingst, een zoon van Jelle Hingst en Petronella de Clercq [XIII n.3, 1877-1952]. Bij het opruimen van haar huis stuitten de kinderen op enkele voorwerpen waarvan zij vonden dat die bij onze familie beter op hun plek zouden zijn.

Ten eerste is daar een bronzen plaquette met het portret van Maria de Clercq [XIIIIn1, 1875-1965]. Deze is gemaakt in 1931 door de kunstenares Dorothee Halbertsma-Grosse Schröder, ter gelegenheid van Maria's afscheid van de Utrechtse Vereniging tot Bescherming van Zuigelingen, waaraan zij als hoofdverpleegster jarenlang leiding had gegeven. Maria heeft ook twee boekjes geschreven over de verzorging van kleine kinderen, die in hun tijd bijzonder populair waren. Haar eerste werkje, getiteld *Over kleintjes voor de grooten. Aanteekeningen bij de lessen over kinderverzorging*, beleefde in 1947 zelfs een tiende herdruk. Van deze publicatie mocht de stichting ook een exemplaar ontvangen.

De meest curieuze voorwerpen die door de familie Hingst zijn geschonken - en die mij voordien geheel onbekend waren - zijn twee glas-in-lood ramen, met daarop geschilderd de portretten van Lucas de Clercq en Feyna van Steenkiste, naar de beroemde stukken van Frans Hals. De ramen zijn geschilderd door een zekere, nog niet geïdentificeerde 'J.S.' Zij zijn niet gedateerd, maar mogelijk zijn zij besteld toen in 1891 de Frans Hals portretten aan de stad Amsterdam werden geschonken, om daarmee toch een aandenken te hebben.

Het stichtingsbestuur spreekt nogmaals haar hartelijke dank uit aan de schenkers voor deze belangrijke aanwinsten. [DCdC]

5. Het onderzoek in Vlaanderen

Tot nu toe, wanneer in de nieuwsbrieven verslag werd gedaan van de speurtocht naar onze vroegste, laat-middeleeuwse vooruders, stond dat altijd onder het kopje ‘Het onderzoek in Gent’. Maar zoals u kunt zien is het onderzoeksgebied inmiddels verruimd. De reden hiervoor, reeds in het vorige nummer gegeven, was dat bij het zoeken naar een nieuwe stamvader wel diens naam bekend was geworden: Denijs (of afgekort: Nijs) de Clerc, maar dat van hem in de Gentse archieven geen enkel spoor kon worden teruggevonden. Aanvankelijk leek het onderzoek hier dan ook vast te lopen. Wel noemde ik de mogelijkheid dat Denijs nooit in deze stad, maar elders gewoond heeft; als eventuele ‘wieg van ons geslacht’ opperde ik het Oostvlaamse stadje Aalst.

Inmiddels is door een belangrijke ontdekking echter vast komen te staan dat de oorsprong van onze familie niet in Aalst moet worden gezocht, maar in het enkele kilometers westelijk daarvan gelegen dorpje Erondegem. Het blijkt namelijk dat in 1396 een zekere weduwe van “Nijse de Clerc” in Erondegem buitenpoorteres was van de stad Geraardsbergen. Ongetwijfeld was deze - verder niet met naam genoemde - weduwe onze stammoeder. Of haar man kort of reeds lang vóór 1396 was overleden is nog onbekend; de lijsten van buitenpoorters van Geraardsbergen beginnen in dat jaar. Even onduidelijk is wanneer onze stamvader is geboren, maar ik schat tussen 1350 en 1360.

Een buitenpoorter(es) was iemand die buiten de stadsmuren woonde, maar toch het poorterschap van een stad had verworven, om daarmee bepaalde voorrechten en bescherming te genieten. Om dit poorterschap te verwerven moest voor de schepenen (bestuurders) van de stad een eed van getrouwheid worden afgelegd en diende jaarlijks een zeker geldbedrag te worden betaald. De hoogte van dit jaargeld, alsook de voorrechten die men dan genoot, konden per stad variëren. Zo betaalde men in het nabijgelegen Aalst een kleinere bijdrage, maar te Geraardsbergen genoot de echtgenote mee van het poorterschap van haar man en in Aalst niet. De keuze waar men het poorterschap verwierf lag dan ook niet vast en kon, naar het zich laat aanzien, zelfs binnen één familie verschillen.

Op de lijst van buitenpoorters van Geraardsbergen van 1396 vinden we behalve de genoemde weduwe ook een zekere Boudin de Clerc fs. Boudin en een Lijsbette, weduwe van Heinric de Clerc “van Bullegem”. Tevens woonden in Erondegem in dezelfde periode enkele De Clercen die buitenpoorter waren van Aalst; zo was er een Pieter de

Clerc wiens betaling is teruggevonden vanaf 1393 en die in 1395 overleed, een Goessin de Clerc “fs. Clercs van Billeghem” die zijn bijdrage sinds 1402 betaalde en een Jan de Clerc, vanaf 1407. Het lijkt voor de hand te liggen dat in ieder geval enkele van deze De Clercen verwant waren aan onze stamvader Denijs, mede gezien de voornamen Pieter, Goessin en Jan, die ook aan leden van volgende generaties in Gent werd gegeven. Overigens verwijst de topografische naam Bullegem / Billegem naar een lokatie binnen de parochie Voorde, een plaatsje halverwege tussen Aalst en Geraardsbergen.

Aanleiding om in de zoektocht naar Denijs de Clerc de aandacht op Erondegem te richten, was dat twee van zijn zoons, die in Gent woonden, in deze parochie en in het aangrenzende Erpe bezittingen hadden, die zij waarschijnlijk hadden geërfd. Deze veronderstelling is nu dus wel bevestigd geworden.

Over de geschiedenis van Erondegem (of Eerdegem, zoals het in de volksmond heette) is helaas zeer weinig opgetekend. Het is vermoedelijk een van de oudste dorpen in deze streek; het wordt reeds genoemd in een oorkonde uit de tweede helft van de negende eeuw. De eerste vermelding van een kerk in het dorp dateert van 1142. Erondegem was een heerlijkheid; met Erpe en Ottergem behoorde zij sinds de elfde eeuw toe aan de adellijke familie Van Erpe, die in Erpe een kasteel bewoonde.

Tegenwoordig is Erondegem, afgaand op de beschrijving in het ‘geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek’ *Gemeenten van België* (1980), een kleine plattelandskern met zo’n 1700 inwoners. Landbouw is nog altijd een hoofdactiviteit in de gemeente, al is er een grote meubelfabriek en forenst een belangrijk deel van de werkzame bevolking. Het landschap is er over het algemeen tamelijk vlak, met uitzondering van het oostelijke, aan Erpe grenzende deel van de huidige gemeente, dat om zijn hogere ligging “Boven” genoemd wordt, in tegenstelling tot het overige dat de naam “Beneden” draagt.

Voor het bepalen van de sociale en economische positie van Denijs de Clerc en zijn verwanten te Erondegem zijn nog geen andere gegevens voorhanden dan dat Denijs vrij wat onroerend goed (land en huizen) in Erondegem en Erpe naliet aan zijn erfgenamen. Het lijkt dan ook uitgesloten dat hij en zijn naasten behoorden tot de eenvoudige boerenstand, mede gezien het beroep, de welstand en sociale relaties die de volgende generaties te Gent hadden. Deze doen eerder veronder-

stellen dat Denijs een bovengemiddeld gegoed man was, werkzaam in de textielnijverheid, en dat hij in die hoedanigheid nauwe relaties onderhield met de omliggende steden Gent, Aalst en Geraardsbergen. Mogelijk was hij reeds roodverver van beroep, zoals zovelen van zijn nakomelingen dat waren.

De familienaam 'De Clerc', die dus al in de 14de eeuw door onze voorvaders werd gevoerd (!), lijkt er overigens op te wijzen dat reeds vanouds bij leden van onze familie sprake was van enige geletterdheid. De naam is afgeleid van het latijnse woord 'clericus', dat geestelijke betekent, vaak iemand die de lagere geestelijke wijdingen had ontvangen. Aangezien in de middeleeuwen de geestelijkheid de enige geletterde stand was, kreeg klerk echter de betekenis: geleerde, dichter, schoolmeester, student, geletterde. Waarbij geletterd in de eerste plaats betekende: kunnende lezen en schrijven. Waarom echter nu juist deze aanduiding van een kwaliteit, of eventueel een functie, onze familienaam is geworden, zal mogelijk nooit achterhaald kunnen worden.

Zoals al bekend was hebben twee zoons van Denijs, Goessin en Pieter de Clerc zich na 1400 in Gent gevestigd. De genoemde heren van Erpe en Erondegem zullen bij deze trek van het platteland naar de stad een bemiddelende rol hebben gespeeld. Behalve hun kasteel in Erpe hadden zij in die tijd namelijk een 'steen' (een voornaam stenen woonhuis) in de Gentse Hogescheldestraat en vertoefden zij regelmatig in de Leiestad. Door huwelijken waren zij bovendien verwant aan enkele invloedrijke Gentse families. Vermoedelijk hebben de Van Erpes er voor gezorgd dat de gebroeders De Clerc in Gent poorter konden worden en bezit konden verwerven.

De vroegste vermelding in de Gentse archieven van een van de broers dateert van 4 september 1404, wanneer Pieter de Clerc fs. Nijs tegenover leden van het stadsbestuur verklaart een bedrag van vier ponden ontvangen te hebben van de twee nagelaten dochters van ene Thomas sNeven en belooft hen van dat bedrag jaarlijks "pensioene" (rente) te betalen; het betreft dus een lening. Als borg voor Pieter treedt hierbij op een zekere Pieter Loetins, roodverver in de Nederkwaadham. Hij was een belangrijk figuur die in 1394 als schepen van gedele zitting had in het stadsbestuur en in 1411 wordt genoemd als deken (overste) van het St. Lenaersgilde, waarschijnlijk het ambachtsgilde der roodververs binnen de voor Gent zo belangrijke wolweverij. Ik meld dit zo uitvoerig omdat met de familie Lo(e)tins een nauwe band bestond,

zoals moge blijken uit de volgende opsomming. In 1408 trad Pieter de Clerc op als borg voor ene Yde Loetins, tien jaar later werd hij benoemd tot voogd over de kinderen van een zekere Zegher Lotins, terwijl weer een Pieter Loetins (dezelfde als voornoemde?) optrad als voogd over de kinderen van Pieter de Clerc, na diens overlijden in 1439. Zo'n twintig jaar eerder, in 1420, was Goessin de Clerc voogd geweest over een Trudekine Loetins. De relaties gaan met zekerheid terug tot Erondegem, waar ook leden van de familie Lotins zijn teruggevonden als buitenpoorter van Geraardsbergen, en het kan niet anders of de families waren aan elkaar verwant. Was wellicht de moeder van Pieter en Goessin een Loetins?

Een andere mogelijkheid is dat Pieter de Clerc gehuwd was met een zuster van Pieter Loetins. Mocht dit het geval zijn geweest, dan moet deze echtgenote echter jong zijn gestorven. In de vorige nieuwsbrief schreef ik namelijk dat Pieter in 1414 (hij was toen reeds 35 jaar of ouder) trouwde met Katheline Rommels, een zuster van Mergriete Rommels, die sinds 1409 de echtgenote was van Goessin de Clerc. Zij waren de dochters van een voornaam textielkoopman Jan Rommels en hadden een oudere halfbroer Claeys Rommels, die verschillende malen werd gekozen voor een functie in het stadsbestuur. Ook de familie van de moeder van Mergriete en Katheline, Lijsbette van Bassevelde, schijnt enig aanzien te hebben gehad in Gent; Van Basseveldes bekleedden reeds sinds het midden van de veertiende eeuw politieke ambten. Deze gegevens laten zien dat de broers De Clerc reeds kort na hun vestiging in de stad verkeerden in kringen van gegoede en invloedrijke lieden. Het kan niet anders of zij behoorden ook zelf tot de groep van welgestelde en min of meer vooraanstaande burgers.

Graag wil ik hier nog eens Erik Verroken vermelden, omdat hij voor deze fase van ons onderzoek van groot belang is. Zoals ik in het vorige nummer al schreef heeft hij als geen ander kennis van de Gentse burgerij in de periode 1380-1450. En ook in het afgelopen jaar heeft hij mij belangrijke vondsten doorgespeeld en nuttige, verhelderende opmerkingen geplaatst en suggesties gedaan. Recentelijk nog heeft hij in de Gentse archieven een akte uit 1418 gevonden, waaruit blijkt dat ene Jan de Clerc fs. Denijs een zakelijk conflict had met een zekere hoedenmaker Jan Casins. Het lijkt geen twijfel dat deze Jan een broer was van Pieter en Goessin, maar onduidelijk is of ook hij in Gent woonde. Een andere vermelding van hem is althans nog niet gevonden. Wellicht woonde hij nog in Erondegem en is hij identiek met de Jan de

Clerc die aldaar vanaf 1407 zijn jaargeld betaalde als buitenpoorter van Aalst.

Een andere bijzondere vondst van Erik Verroken, die hij juist in de afgelopen weken heeft toegestuurd, was dat Goessin de Clerc in 1418 optrad als voogd over de dochter van een zekere Pieter Scuermans. Vrijwel zeker betekent dit dat ook Scuermans verwant was. Het interessante hieraan is dat deze negen jaar eerder bij een gevecht bijna dodelijk was verwond door.... de voornoemde Pieter Loetins, een ander familielid van de De Clercen! Er is reden om aan te nemen dat het handgemeen had plaatsgevonden bij een conflict tussen ambachtsgilden; economische kwesties werden in die tijd wel vaker met geweld uitgevochten. Loetins moest als compensatie het enorme bedrag van 300 pond betalen en Jan van Duermen, de deken (overste) van de weverij, trad daarbij voor hem op als borg. Overigens herstelde Scuermans wonderwel, waarna Loetins de schuld werd kwijtgescholden. Scuermans' familierelaties met de De Clercen waren door deze kwestie blijkbaar niet beschadigd, want niet alleen werd Goessin benoemd tot voogd over zijn kind, maar toen Goessin in 1421 overleed en Scuermans' weduwe hertrouwd was, werd Pieter de Clerc aangesteld als 'toesiener'.

Beetje bij beetje wordt iets duidelijk over het reilen en zeilen van onze voorvaders, zo'n zeshonderd jaar geleden. De resultaten zijn bemoedigend genoeg om het onderzoek voort te zetten. Of, en zo ja hoe, ook gegevens gevonden kunnen worden over de familie in Erondegem is nog onduidelijk. Hiervoor zal contact worden gezocht met lokale historische/genealogische verenigingen.

[DCdC, dec. '99. Met dank aan de heer H. Van Isterdael van het Rijksarchief Ronse voor zijn gegevens over buitenpoorters van Aalst en Geraardsbergen]

6. De biografie van Willem de Clercq is verschenen

Vrijdag 29 oktober 1999 was een belangrijke dag voor de geschiedschrijving van onze familie, want toen vond de presentatie plaats van de biografie *Willem de Clercq (1795-1844)*, waaraan onze oud-voorzitter Willem Adriaan de Clercq zoveel jaren heeft gewerkt. Reeds verschillende malen bent u als lezer van de nieuwsbrief geïnformeerd over de totstandkoming van het boek, en ook op de familiedag heeft de

auteur hierover gesproken. Maar nu was het dan zover: het boekwerk was gereed en kon aan de wereld worden gepresenteerd.

Deze feestelijke gebeurtenis vond plaats in de statige Grote Zaal van het oude ABN Amro gebouw te Amsterdam (Vijzelstraat 23). Een zeer gepaste lokatie, daar de ABN (Algemene Bank der Nederlanden) is voortgekomen uit de Nederlandse Handel-Maatschappij, waarvan Willem de Clercq een belangrijk deel van zijn leven secretaris en directeur-secretaris is geweest. In de Grote Zaal hangen ook de portretten van Koning Willem I en Koning Willem II, met wie hij voor zijn werk regelmatig contact had.

De aanwezigen werden namens de ABN Amro welkom geheten door de bedrijfshistoricus drs. T. de Graaf, waarna de uitgever dr. W.R. Wybrands Marcussen, directeur van De Bataafsche Leeuw, een uitvoerige inleiding hield. Hierin memoreerde deze ondermeer hoe de auteur en hij elkaar hadden leren kennen en hoe door de jaren een ware vriendschapsband was ontstaan. Vooral aan de reis die zij gezamenlijk hadden gemaakt naar Oostfriesland en Bremen, voor de eerdere publicatie *Graan en Reizen. Willem de Clercq in 1814* (1995), bewaarde de uitgever dierbare herinneringen. Na enkele bespiegelingen over de persoon Willem en - vooral - de aan hem gewijde biografie was het tijd voor het meest officiële moment van de dag: de overhandiging van het eerste exemplaar aan mr. R. Hazelhoff, oud-voorzitter van de Raad van Bestuur van de ABN Amro.

Deze benadrukte in zijn dankwoord hoezeer het hem een eer was dat het boek aan hem werd uitgereikt, mede omdat zijn carrière bij de onderneming was begonnen toen deze nog de NHM heette. En in zijn latere functie als voorzitter wist hij zich in de directie-vergaderzaal omringd door portretten van zijn voorgangers, waaronder dat van Willem de Clercq. De heer Hazelhoff had slechts enkele dagen eerder de drukproeven van het lijvige werk (495 blz.!) ter lezing gekregen, maar was er in die korte tijd toch in geslaagd om de persoon van De Clercq geheel te doorgronden. Kernachtig én met voorbeelden beschreef hij deze veelzijdige figuur, zoals hij hem bij het lezen had leren kennen, en de ontwikkelingen die deze had doorgemaakt. Moeiteloos had hij zijn verhaal met observaties en opmerkingen over De Clercq kunnen continueren, aangezien hij nog drie pagina's met aantekeningen had, maar in de wetenschap dat het programma zulks niet toeliet gaf hij het woord aan de auteur Willem Adriaan de Clercq zelf.

Ons familielid gaf nog eens een korte geschiedenis van de totstandkoming van het boek en sprak ondermeer kort over zijn persoonlijke

verstandhouding tot zijn bet-overgrootvader, een man die overigens in weinig op hem lijkt. Als overeenkomsten gelden dat zij beiden zakenlieden waren en ook Willem Adriaan veel leest en - vooral voor zijn werk - veel heeft moeten schrijven. De 'oude' (de auteur zelf spreekt van 'jonge') Willem was echter een geleerde, een improvisator in dichtvorm in meerdere talen, een belangrijk publicist en een voorman op godsdienstig gebied; dat is Willem Adriaan allemaal niet, benadrukte hij zelf.

Het tweede exemplaar van het boek werd door Willem Adriaan aangeboden aan mevrouw prof.dr. M.H. Schenkeveld. Bijna 35 jaar hebben zij samen zitting gehad in het bestuur van het Réveilarchief en al in 1962 is mevrouw Schenkeveld gepromoveerd op het proefschrift *Willem de Clercq en de literatuur*. Aan de nieuwe biografie heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd, door de auteur met raad en daad bij te staan.

Als afsluiting van het officiële gedeelte van de bijeenkomst vond een kort vraaggesprek plaats tussen mevrouw Schenkeveld en Willem Adriaan de Clercq, waarin de laatste vooral werd gevraagd naar zijn voorvader Willem de Clercq als privé-persoon: als zoon, echtgenoot en vader en als mens in de omgang met anderen. Zijn algemene conclusie, zoals hij die ook in het boek heeft verwoord: "Willem de Clercq was een geniaal, zeer hoogstaand en beminnelijk mens".

Na deze woorden mochten de aanwezigen een eigen exemplaar van de biografie in ontvangst nemen en werden zij uitgenodigd voor een borrel in de aangrenzende ruimte.

Deze nieuwsbrief lijkt mij niet de aangewezen plek voor een uitvoerige en afgewogen recensie van het boek. Dit zal mij er echter niet van weerhouden om hier mijn heel persoonlijke mening te verwoorden.

Met het schrijven van deze biografie heeft onze oud-voorzitter uiterst belangrijk werk verricht. Voor waarschijnlijk iedereen in onze familie is de 'grote' Willem de Clercq een begrip en hij is zonder twijfel de meest bekende persoon die onze familie - althans tot op heden - heeft voortgebracht. Inderdaad heeft hij in zijn tijd geen geringe rol gespeeld en was hij een hoogst begaafde en veelzijdige persoonlijkheid. Een vooraanstaand intellectueel aan het einde van de negentiende eeuw heeft Willem de Clercq zelfs beschreven als een van de "eigenaardigste figuren die ons land heeft mogen bezitten". Maar hoewel al heel veel over hem is geschreven: ondermeer over Willem als voorman van de Réveilbeweging, over zijn rol in de Nederlandse Handelmaatschappij en

over zijn betekenis als letterkundige, bestond er nog altijd geen literatuur waarin van Willem de Clercq een compleet beeld was geschetst. Daarin is nu eindelijk verandering gekomen. Het is fascinerend hoe in dit boek alle mogelijke facetten van het leven van onze voorvader in detail worden beschreven. Als in een roman komt de hoofdpersoon tot leven en volgen wij hem in zijn veelal bewogen bestaan. Dat dit mogelijk is, is te danken aan het enorme dagboek van 30.000 bladzijden dat Willem heeft nagelaten: een onvoorstelbaar rijke bron voor de biograaf. Maar dat zijn leven nu zo op papier is uiteengezet, is een bewonderenswaardige prestatie van de auteur, die hiervoor alle lof verdient. Want naast literaire kwaliteiten vereist het een grote toewijding en doorzettingsvermogen om zo'n overdaad aan (moeilijk te lezen!) materiaal terug te brengen tot een voor een groot publiek geschikte uitgave.

Vóór het verschijnen van deze biografie was de oude publicatie van Allard Pierson en De Clercq's jongste kleindochter Lili de Clercq-Kluit, *Willem de Clercq naar zijn dagboek* (1888), hét boek om iets te leren over deze beroemde voorvader. Terecht stelt Willem Adriaan dat dit boek een monument is, waarmee de naam van De Clercq tot op de huidige dag bekend is gebleven. Toch voldoet mijns inziens dit werk nauwelijks meer voor het huidige grote publiek. De taal is daarvoor te archaisch, de benadering te eenzijdig. Met zijn eigen biografie heeft Willem Adriaan de Clercq een nieuw monument opgericht, dat naar mijn mening zijn voorganger/pendant in de schaduw stelt. Het is, mede dankzij de uitgever, een prachtig boek geworden waarop wij als familie bijzonder trots mogen zijn. Ik heb het met veel plezier en bewondering gelezen en kan het eenieder dan ook van harte aanbevelen. [DCdC]

W.A. de Clercq, *Willem de Clercq (1795-1844)*; uitgever De Bataafsche Leeuw, 1999 [ISBN 90 6707 511 6]. Te verkrijgen via de boekhandel; richtprijs f 65,=.

7. Signalementen

Behalve de belangwekkende biografie van Willem de Clercq zijn er in de afgelopen maanden nog twee boeken uitgebracht, waarvan de onderwerpen raken aan onze familiegeschiedenis.

* Van de Engelse historicus Mike Dash verscheen het boek *Tulpengekte*, met de lange ondertitel *Het verhaal van 's werelds meest begeerde*

bloem en de ongekende hartstocht die zij deed oplaaien [Utrecht 1999, uitgeverij Het Spectrum; ISBN 90-274-6732-3]. Dash geeft hierin een boeiend verslag van de beruchte ‘tulpomanie’ in de jaren 1636-1637, waarin de passie voor tulpen zo’n vlucht nam dat exorbitant hoge prijzen per bol werden betaald. Steeds meer werden de bollen gezien als speculatieobject; sommigen staken zich in de schulden om bollen te kopen en die later tegen een hogere prijs te verkopen. In februari 1637 kwam echter een onverwacht en dramatisch einde aan de manie. Tallozen werden daarbij door hun speculatiedrift geruïneerd.

Een van de personen die probeerden met de tulpenhandel iets te verdienen was ons familielid Jacques de Clercq [VIa, 1598/9-1661], die in die jaren in Haarlem woonde. Hij wordt twee maal kort vermeld in het boek van Dash (waarbij onze familienaam natuurlijk verkeerd is gespeld). Omdat ik zelf nog enkele aanvullende gegevens heb, leek het mij aardig om deze hier mee te delen.

Jacques de Clercq was in de eerste plaats een koopman die internationaal handel dreef, op de Baltische Staten, maar ook op meer exotische lokaties als Brazilië en de Westindische eilanden. In de tulpenhandel was hij reeds actief vóór de grote hausse; al in de winter van 1635 verkocht hij tulpen tot 400 gulden per bol. Enorme bedragen, wanneer men bedenkt dat een timmerman in die tijd ongeveer 250 gulden per jaar verdiende. Toch verbleken deze prijzen per bol nog bij de bedragen die daar in de loop van het volgende jaar betaald werden.

Bij risicovolle handel als deze ontstonden natuurlijk regelmatig problemen en het zijn vooral de daaruit voortkomende conflicten waarvan in de archieven sporen kunnen worden teruggevonden. Zo had Jacques in die winter van 1635 een zekere tulpenbol ‘Ovida’ verkocht aan de Enkhuizenaar Bernard Ferreres. In september had deze de bol nog altijd niet betaald, noch opgehaald, waarop Ferreres verzocht werd dit alsnog te doen. Bij weigering dreigde De Clercq “den voorn. Bolle, die nu drooch ende uytter aerde is, alsoo laeten leggen sonder die weder te planten, tot uwer risico, schade ende pericule”. Uit deze kwestie blijkt overigens dat de bol geplant was geweest in de tuin van iemand anders, buiten de Haarlemse stadsmuren.

Na de spectaculaire prijsval van februari 1637 ontstond een ingewikkeld en langdurig geharrewar van conflicten tussen kopers en verkopers. Verschillende steden, waaronder Haarlem, besloten daarop tot een algemeen verbod op rechtsgedingen over tulpen, zodat de betrokkenen hun kwesties maar onderling moesten regelen en de regenten er geen

last meer van zouden hebben. Het duurde dan ook tot ver in 1638 voordat alle geschillen tot een einde waren gebracht. Sommigen omzeilden overigens het verbod door hun zaak onder diverse voorwendsels aanhangig te maken. In november 1637 gebeurde dit door de Haarlemse kweker Pieter Caluwaert. Deze liet bij de notaris verklaren dat hij en zijn getuigen bij Jacques de Clercq waren geweest om de bollen af te leveren die De Clercq bijna een jaar eerder bij hem had besteld: een pond Witte Croonen, twee pond Switsers, vijf Oudenaers en drie Maxen. Die hadden dan volgens afspraak geruild moeten worden tegen een zekere hoeveelheid garens en blauwsel. De Clercq had de bollen echter niet geaccepteerd en de drie heren de deur gewezen. Hoe deze kwestie is afgelopen vertellen de bronnen ons niet.

Evenmin is duidelijk in hoeverre Jacques de Clercq door het debacle van januari 1637 financiële schade heeft geleden. Zeker is wel dat hij in de jaren daarna problemen had met schuldeisers. Het is tekenend dat toen zijn moeder Passchijntgen Grijspeert in februari 1638 op haar sterfbed haar testament opmaakte, Jacques slechts de legitieme portie kreeg toebedeeld. Wat daarboven zou overblijven moest toekomen aan zijn enige dochter Geertruyd. Jacques kreeg gedurende zijn leven wel het vruchtgebruik. Dit was een beproefde manier om een deel van de nalatenschap veilig te stellen en niet te laten toekomen aan crediteuren.

De dramatische ineenstorting van de bollenhandel had niet alle belangstelling voor de tulp gedooft. Er waren nog liefhebbers, veelal patricische verzamelaars, die de bloemen om zuiver esthetische redenen bleven waarderen en nog altijd bereid waren er forse bedragen voor te betalen. Bij tulpenkenners was het mode om losse exemplaren van zoveel mogelijk verschillende tulpen in de tuin te hebben. Er bestond dus nog een markt voor de bloem en Jacques de Clercq bleef daarin ook actief, hoewel op kleinere schaal. In mei 1638 verkocht hij de opstal - naar ik aanneem een schuur - die hij had laten bouwen in de tuin van ene Pieter van Dorp, buiten de Kleine Houtspoort. Deze schuur zal gebruikt zijn geweest voor de bollenkweek in die tuin, maar was blijkbaar overbodig geworden. Wel verkocht Jacques in december van dat jaar, aan zijn Rotterdamse neef Cornelis Verdonck, alle tulpen en tulpenbollen die hij geplant had staan in de tuinen van twee kennissen (schoonfamilie van zijn broers Pieter en Lucas), buiten de Kleine, respectievelijk Grote Houtspoort.

Genoemde broers Pieter en Lucas de Clercq behoorden overigens tot de personen die nog lang na de tulpenmanie een voorliefde voor de bloem hadden en kapitaalkrchtig genoeg waren om hun tuinen ermee te beplanten. Pieter woonde in Haarlem in een “groot heerlick huys” in de Ridderstraat. Toen hij dit in september 1647 verkocht omdat hij naar Amsterdam verhuisde, werd in de koopovereenkomst nadrukkelijk bepaald dat hij de tulpen in de tuin achter het huis zou behouden en deze pas later, op een nog te bepalen moment, zou komen ophalen. Lucas de Clercq verhuisde in 1651 naar een lokatie buiten de Haarlemse stadsmuren; hij wilde klaarblijkelijk groter wonen, maar de stad zelf was sinds 1630 al helemaal volgebouwd. Daarom liet hij een groot complex van gebouwen verrijzen aan de Stadssingel, ten noorden van de stad, te weten: twee huizen, twee pakhuizen, een stalruimte (voor zowel paarden als wagens), een hooiberg, een potasbranderij en drie (!) afzonderlijke tuinen. Toen hij echter in augustus 1652 overleed waren de werkzaamheden nog niet voltooid; zelfs een van de ‘salets’ (ontvangkamer, salon) moest nog een houten vloer krijgen. In de maanden daarna werd Lucas’ nalatenschap verdeeld tussen zijn kinderen uit zijn eerste huwelijk enerzijds en zijn tweede echtgenote Adriaentgen Keyzers anderzijds, waarbij ook het complex werd opgedeeld. Zo kregen de kinderen tuin nr. 1 en Adriaentgen de tuinen nrs. 2 en 3; daartussen moest een scheidshening worden opgericht. Maar... - en daarmee zijn wij terug bij het verhaal - de tulpen moesten blijven staan waar zij stonden!

* Zeer recentelijk verscheen *De Overtoom en de Dubbele Buurt. Historisch knooppunt van land- en waterwegen*, geschreven door leden van de Vereniging Historisch Amstelveen en uitgegeven als deel 7 in de Amstelveense Historische Reeks [ISBN 90-804649-1-0]. Uitvoerig archief- en literatuuronderzoek, alsook ‘oral history’ voor de meer moderne geschiedenis, heeft hier geresulteerd in een interessante lokaal-historische studie.

De Amsterdamse, twee kilometer lange Overtoom heeft een rijke geschiedenis, die teruggaat tot in de veertiende eeuw. Was het toen nog een eenvoudig voetpad in een landelijke omgeving, nu doorkruist het een druk stedelijk gebied en is het een van de belangrijkste verkeersaders van en naar het centrum van onze hoofdstad.

Reden om dit boek hier te signaleren is dat twee generaties van onze familie, in de periode van ca. 1770-1820, aan de Overtoom hebben gewoond en gewerkt als katoendrukker. Zij komen in dit boek ook verschillende malen ter sprake. Over deze De Clercqen heb ik inmiddels veel gegevens verzameld en het is mijn intentie om nog eens een uitvoerig artikel aan hen te wijden. Daarom zal ik hun rol in deze buurt nu slechts heel kort samenvatten.

In de loop van de zeventiende en achttiende eeuw ontstond langs de Overtoom een grote bedrijvigheid. Een van de belangrijkste industrieën alhier was de katoendrukkerij, reden waarom aan deze bedrijfstak een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd. De vermoedelijk grootste katoendrukkerij in dit gebied was 'Het Torentje', of 'Buytendruk' genaamd en behoorde toe aan Jan Stockelaar (1713-1767). Vijf jaar na diens overlijden deed Jans weduwe Aletta van Rixtel de drukkerij over aan hun schoonzoon Pieter de Clercq Jacobsz. [Xc, 1748-1802], getrouwd met Agatha Stockelaar. Achteraf bezien was het van Pieter geen verstandige keuze om in de voetsporen van zijn schoonvader te treden. Door buitenlandse concurrentie raakte de Amsterdamse katoendrukindustrie in het laatste kwart van de eeuw ernstig in verval en de ene na de andere fabriek moest de deuren sluiten. Tot overmaat van ramp werden in het revolutiejaar 1787 Pieters fabriek en woonhuis geplunderd door de Pruisische troepen, die Amsterdam belegerden. Uiteindelijk zag ook hij zich genoodzaakt zijn fabriek op te doeken; in december 1792 liet hij de gebouwen slopen. Wel werd hij kort daarna aangesteld als directeur van een andere, nabij gelegen katoendrukkerij, 'Overtooms Welvaren' genaamd, die met financiële hulp van anderen in stand werd gehouden.

Na Pieters overlijden in 1802 werd hij opgevolgd door zijn zoon Jacob [Xc.2, 1773-1827]. Het bleek echter heilloos; in 1820, na een reeks van moeilijke jaren en problemen tussen de financiers en de directie, werd ook deze fabriek - als een van de allerlaatste - opgeheven. Bijzonder is dat van deze drukkerij een stalenboek met dessins en een groot aantal losse ontwerpen bewaard is gebleven. Deze zijn in 1891 door de familie geschonken aan het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap en vormen unieke overblijfsels van een ooit bloeiende industrie. [DCdC]

8. Nieuwe bestuursleden stellen zich voor

In de nieuwsbrief van augustus 1995 heeft elk van de toenmalige bestuursleden van onze familiestichting een kort stukje geplaatst, om zich daarin nader voor te stellen aan de stichters en donateurs. Sindsdien is de samenstelling van het bestuur wat gewijzigd. Het leek ons daarom goed dat de nieuw aangetreden bestuurleden dit voorbeeld zouden volgen.

Steven de Clercq [XVIIg]

Toen mijn vader vroeg of ik hem wilde opvolgen in het bestuur van het FadeC stond ik niet te trappelen van ongeduld. Vader erkende dat hij, toen hij mijn leeftijd had, evenmin stond te dringen. Ik trad toe tot het bestuur zonder portefeuille en toen neef Peter wegens zijn vertrek naar Londen het bestuur verliet, nam ik van hem de voorzittershamer over. Naast de zeker ook constructieve discussies over de familiestichting, worden de vergaderingen gekenmerkt door een grote dosis gezelligheid. Ik beschouw het als onze uitdaging om met de zeer bescheiden middelen het inzicht in de familie en haar geschiedenis verder te vergroten. Daarnaast zal de komende jaren een heropname van onze genealogie in het ‘blauwe boekje’ gerealiseerd moeten worden.

Ik ben getrouwd met Tessa, wij hebben drie kinderen: Isabelle (18), Nicolien (16) en Bastiaan (wordt in januari 14). Als gezin hebben wij vijf jaar in Italië (een prachtige tijd) en twee jaar in Californië gewoond. Sinds 1992 wonen we weer in Nederland (Zeist). In januari 1999 ben ik begonnen als algemeen directeur bij Van Dijk Studieboeken, een zeer bijzonder, van origine familiebedrijf in een leuke branche.

Willem de Clercq [XVIh]

Mijn naam is Willem de Clercq en ik beheer de penningen van de familiestichting. Mijn naam is Willem de Clercq en ik beheer de penningen van de familiestichting. Mijn naam is Willem de Clercq en ik beheer de penningen van de familiestichting..... Tja, ik ben opgegroeid

in de tijd dat het gezin nog smulde van het “Wie van de drie” onder leiding van Herman “... en dan nu de bordjes op de knieën” Emmink. Dat was de tijd dat AVRO-leden nog echte AVRO-leden waren. Toen volgde de periode waarin ik streefde naar chaos, omdat ik dacht dat de maatschappij aan te veel structuur ten onder zou gaan. In het huidige haastige tijdsgewricht ben ik als getrouwde man, vader van twee kinderen en EDP auditor bij de Interne Accountants Dienst van Achmea

(ofwel: iets in de automatisering bij een grote verzekeringsmaatschappij) naarstig op zoek naar wat structuur in de mij omringende chaos. Mijn vrouw Hannah komt uit Zeeland. Dus ons devies blijft: “Luctor et Emergo”.

Sarah de Clercq [XVIIb.1]

Na mijn studie kunstgeschiedenis te hebben afgerond aan de Rijksuniversiteit Groningen, ben ik bij het veilinghuis Glerum in Amsterdam gaan werken als expert negentiende-eeuwse schilderkunst. Mijn afstudeerscriptie ging over de van oorsprong Groningse schilderes Sientje Mesdag-van Houten, de vrouw van de bekende zeeschilder Hendrik Willem Mesdag. Met deze scriptie won ik in 1997 de Stichting de Haagse School Prijs en vorig jaar heb ik deze tekst bewerkt tot boek, in opdracht van de Mesdag Documentatie Stichting. Half februari 2000 komt het boek uit. Naast mijn werkzaamheden in het veilinghuis, die bestaan uit het taxeren, beoordelen en onderzoeken van schilderijen, probeer ik me zoveel mogelijk bezig te houden met het schrijven van artikelen. Zo ben ik nu bezig met het maken van een tentoonstelling en het schrijven van een boek, met als onderwerp het dorp Scheveningen, gezien door de ogen van kunstenaars in de periode 1870 tot aan de Eerste Wereldoorlog. Deze tentoon-

stelling zal te zien zijn in het Panorama Mesdag, het Museum Scheveningen en het Kurhaus van juni tot september 2000. In het bestuur van de familiestichting heb ik vooralsnog geen officiële portefeuille, maar kan ik door mijn achtergrond wel een specifieke bijdrage leveren. Bovendien zal ik Daan assisteren bij het schrijven van stukjes voor de Nieuwsbrief.

9. Scribenten blijven welkom

Hier eindigt deze nieuwsbrief. Tot slot benadrukken wij, als in de vorige nummers, dat de kolommen van de nieuwsbrief open staan voor iedereen met informatie. Bijdragen zijn meer dan welkom. Schrijf hiervoor naar de voorzitter: S. de Clercq, Verlengde Slotlaan 75, 3707 CC, Zeist.

Met hartelijke groet,

Het Bestuur.

[Eindredactie: Peter R. en Daan C. de Clercq]

[Oplage: 50]

Correspondentieadres: S. de Clercq, Verlengde Slotlaan 75, 3707 CC, Zeist

Bankrelatie: Postbank rek.nr. 33.26.180 t.n.v. Familie Archief De Clercq te Leiden.